

**RETNINGSLINJER FOR KAP 553, POST 61 OVER KOMMUNAL- OG
DISTRIKTSDEPARTEMENTETS BUDSJETT – MOBILISERENDE OG KVALIFISERENDE
NÆRINGSUTVIKLING
(Gjeldende fra 1. januar 2026)**

Kapitteloversikt

KAPITTEL 1. FORMÅLET MED RETNINGSLINJENE.....	2
KAPITTEL 2. NÆRMERE OM BEVILGNINGEN OG ORDNINGENE PÅ POST 553.61	3
2.1 Virkemidlene forvaltet av Innovasjon Norge	3
2.2 Virkemidlene forvaltet av Siva	6
2.3 Særskilte oppdrag	9
2.4 Tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier	10
2.5 Begrensninger i hva det kan tildeles tilskudd til	10
KAPITTEL 3. ØVRIG REGELVERK FOR ORDNINGENE	11
3.1 Krav til programbeskrivelser.....	11
3.2 Krav til informasjon om ordningene	12
3.3 Søknadsbehandling og utbetaling	12
3.4 oppfølging og kontroll.....	13
KAPITTEL 4 NÆRMERE OM ROLLER OG ANSVAR.....	14
4.1 Fylkeskommunene	15
4.2 Innovasjon Norge og Siva	15
4.3 Kommunal- og distriktsdepartementet.....	15
KAPITTEL 5. ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER.....	16
5.1 Definisjoner.....	16
5.2 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Innovasjon Norge.....	16
5.3 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Siva	17
5.4 Administrasjonskostnader i fylkeskommunene	17
KAPITTEL 6. OFFENTLIG STØTTE.....	17

KAPITTEL 1. FORMÅLET MED RETNINGSLINJENE

Retningslinjene gjelder bevilgninger og virkemidlene under kap. 553, post 61 *Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling*. Virkemidlene er angitt i kapittel 2 i dokumentet.

Formålet med retningslinjene er tredelt. Retningslinjene skal for det første sørge for at forvaltningen av midlene og ordningene følger økonomiregelverket:

- Reglement for økonomistyring i staten § 8
- Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 6, om utforming og forvaltning av tilskuddsordninger
- Bevilgningsreglementet § 5, § 9 og § 10

Dette innebærer at Kommunal- og distriktsdepartementet skal fastsette regelverk for tilskuddsordningene, i tråd med paragrafene og kapitlene nevnt over¹. Overordnede mål, kriterier og føringer for kap. 553, post 61 er gitt i Prop. 1 S (2025-2026) for Kommunal og distriktsdepartementet (heretter Prop. 1 S), men utdypes nærmere i dette dokumentet. Regelverket for ordningene er gjengitt i kapittel 2 og 3.

Retningslinjene skal videre operasjonalisere følgende føring fra Prop. 1 S: *Departementet har laga retningslinjer for posten i samråd med fylkeskommunane, Innovasjon Noreg og Siva, der oppgåvene og ansvarsområda til aktørane er omtalt.*

Dette innebærer utdypende tekst for:

- ✓ arbeidsdelingen mellom departementet, fylkeskommunene og virkemiddelaktørene i forvaltningen av posten
- ✓ administrasjons- og gjennomføringskostnader

Føringer om roller og administrasjonskostnader er gjengitt i kapittel 4 og 5.

Retningslinjene skal til sist presisere gjeldende regler for offentlig støtte ordningene er omfattet av. Kapittel 6 angir regelverket for offentlig støtte ordningene er omfattet av.

Retningslinjene kommer som vedlegg til årlige oppdragsbrev til fylkeskommunene og Innovasjon Norge, og orienteringsbrev til Siva fra departementet. Retningslinjene danner grunnlaget for virkemiddelaktørenes utarbeidelse av programbeskrivelser for ordningene.

For Innovasjon Norge gjelder lov om Innovasjon Norge, for Siva gjelder lov om statsforetak. Videre gjelder fellesføringer i oppdragsbrevet fra Nærings- og fiskeridepartementet og selskapenes mål- og resultatstyringssystem.

Kommunal- og distriktsdepartementet omtales i disse retningslinjene som departementet. Med fylkeskommune menes også Oslo kommune. Kap. 553, post 61 omtales videre i dokumentet

¹ Formulert slik i kapittel 6.2.3 i Bestemmelser om økonomistyring i staten: *Departementet skal fastsette et regelverk for tilskuddsordningen som regulerer hovedelementene som nevnt i pkt. 6.2.1 bokstav a til d, og eventuelt også bokstav e.*

som post 553.61.

KAPITTEL 2. NÆRMERE OM BEVILGNINGEN OG ORDNINGENE PÅ POST 553.61

Jf. Prop. 1 S forvaltes virkemidlene på post 553.61 av Innovasjon Norge og Siva, på oppdrag fra fylkeskommunene. Bevilgninger over post 553.61 kan kun gå til de anviste virkemidlene og formålene i kapittel 2.1, 2.2 og 2.3. Bevilgningene til virkemidlene inkluderer administrasjons- og gjennomføringskostnader for virkemiddelaktørene, jf. kapittel 5. I tillegg til bevilgningene til virkemidlene kan fylkeskommunene, med midler over post 553.61, dekke inntil 100.000 kroner i kostnader for eget arbeid med oppdragsbrev og styringsdialog med Innovasjon Norge og Siva.

Forvaltningen av inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet overføres fra Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026. Dette inkluderer overføring av ansatte. Etter overføringen vil alle oppdrag under post 553.61 forvaltes av Innovasjon Norge. Oppdrag for tildelingen gis som før av fylkeskommunene. Siden overføringen først skjer 1. april vil oppdragene for næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet for 2026 sendes fra fylkeskommunene til Siva som tidligere, med Innovasjon Norge i kopi. Oppdrag, føringer og retningslinjer følger med programmene over til Innovasjon Norge.

Under følger operasjonalisering av mål og kriterier fra Prop. 1 S for virkemidlene på post 553.61, samt regler for tilskudd, lån og oppdrag til mobilisering. Merk at virkemiddelet *utviklingstilskudd for Finnmark* kun kan benyttes av Finnmark fylkeskommune.

2.1 Virkemidlene forvaltet av Innovasjon Norge

Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene

Bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger i distriktene inkluderer virkemidler for tilskudd og lån (listet opp under). Virkemidlene skal bidra til et verdiskapende næringsliv i områder med spredt bosetting og store avstander. Målgruppen er små og mellomstore bedrifter og entreprenører innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte².

Kriterier for måloppnåelse for alle virkemidlene er:

- ✓ verdiskaping
- ✓ sysselsetting
- ✓ nyskaping
- ✓ omstilling

Aktivitetsindikatorer for virkemidlene:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Antall, type og størrelse på prosjekter
- ✓ Addisjonalitet

² Virkeområdet for distriktpolitisk begrunnet investeringsstøtte er fastsatt av departementet og godkjent av ESA i henhold til EUs retningslinjer for regionalstøtte.

- ✓ Risikoprofil
- ✓ Kvinneandel
- ✓ Geografi

Tildelingskriterier

Bevilgningen kan kun brukes innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte. Innovasjon Norges bidrag skal avlaste risiko og være utløsende for at prosjektet blir gjennomført.

Nærmere om tildelingskriterier for de ulike virkemidlene:

Investeringsstilskudd kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr. Målgruppen er primært små- og mellomstore bedrifter.

Bedriftsutviklingstilskudd kan gis til rådgivningstjenester, kompetansetiltak og tilskudd til forprosjekter. Fylkeskommunene kan velge om de vil gi en profil på tilskuddet i form av satsing på eksempelvis kvinner, gründere, kompetanse eller mobilisering til vekst og internasjonalisering. Bedriftsutviklingstilskudd gis primært til små og mellomstore bedrifter.

Distriktsrettet oppstartstilskudd kan kun innvilges til bedrifter som er registrert som foretak i Brønnøysundregisteret (har organisasjonsnummer) for mindre enn 3 år siden i markedsavklaringsfasen, og mindre enn 5 år siden i kommersialiseringsfasen. Tilskudd kan også gis til fellestiltak for grupper av etablerere, for eksempel etablererveiledning. De to viktigste tildelingskriteriene er at forretningsidéen/løsningen representerer noe vesentlig nytt regionalt, og at gründeren har ambisjoner om å utvikle en vekstbedrift.

Distriktsrettede risikolån kan gis til toppfinansiering av antatt lønnsomme investerings- og utviklingsprosjekter som er vanskelig å finansiere i det private kredittmarkedet. Lånene kan innvilges både til nyetableringer og etablerte bedrifter uavhengig av størrelse.

Distriktsrettede garantier for driftskreditt og unntaksvis lån gis til bedrifter som mangler pantesikkerhet for lånefinansiering i bank. Den distriktsrettede garantiordningen skal sikre finansiering av prosjekter med høy risiko, med realistiske mål om å kunne oppnå lønnsomhet. Garanti stilles som simpel tapsgaranti der Innovasjon Norge og andre finansieringsinstitusjoner deler risikoen.

Mentortjenesten for gründere

Mentortjenesten for gründere skal gi økt kunnskap om det å drive egen virksomhet, forretningsutvikling og vurdering av markedsmuligheter. Målgruppen er daglig ledere i gründerbedrifter.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ nyskaping
- ✓ sysselsetting
- ✓ verdiskaping

Aktivitetsindikatorer

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ antall deltakere
- ✓ kvinneandel
- ✓ geografi

Tildelingskriterier

Bedriftene må være i utviklings- eller markedsintroduksjonsfasen, og ha ambisjoner om vekst utover sitt lokale marked.

Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk er et tilbud til små og mellomstore bedrifter med vekstambisjoner som ønsker å etablere forpliktende kommersielt, strategisk og markedsrettet samarbeid for å styrke innovasjonsevne og konkurransekraft.

Kriterier for måloppnåelse

- ✓ verdiskaping i deltakerbedriftene
- ✓ innovasjonsevne
- ✓ utvikling av samarbeid
- ✓ regionale ringvirkninger

Aktivitetsindikatorer

- ✓ sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ geografi

Tildelingskriterier

- ✓ klart mål om styrket innovasjonsevne og vekstkraft gjennom strategisk samarbeid med andre bedrifter
- ✓ gjennomføringsevne
- ✓ synlig behov og potensial for samarbeid,
- ✓ minimum 3 deltakere og maksimalt 30, hvor halvparten må være små og mellomstore bedrifter
- ✓ klart definert innovasjonsinnhold og internasjonalt nivå
- ✓ forankring i ledelse og styrer.

Utviklingstilskudd for Finnmark

Virkemiddelet forvaltes av Innovasjon Norge, med oppdrag og bevilgning fra Finnmark fylkeskommune over post 553.61. Virkemiddelet skal bidra til omstilling og utvikling av næringslivet i Finnmark. Virkemiddelet tildeles som støtte til bedrifter, har krav om bedriftsøkonomisk lønnsomhet, men ikke krav til innovasjonshøyde. Målgruppen er små og mellomstore bedrifter og gründere, men virkemiddelet kan også støtte store bedrifter for prosjekter som er spesielt viktige for lokal og regional nærings- og samfunnsutvikling. Prosjektene må ha beliggenhet i Finnmark, utenom kommunene Alta og Hammerfest.

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ verdiskaping
- ✓ sysselsetting

- ✓ omstilling
- ✓ lokal og regional næringsutvikling

Aktivitetsindikatorer:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Antall, type, størrelse og geografi for prosjektene
- ✓ Addisjonalitet
- ✓ Risikoprofil

Tilskudd kan gis som følgende:

- ✓ *Investeringsstilskudd* kan gis til fysiske investeringer som for eksempel produksjonslokaler eller produksjonsutstyr.
- ✓ *Bedriftsutviklingsstilskudd* kan gis til rådgivningstjenester, kompetansetiltak og tilskudd til forprosjekter.

2.2 Virkemidlene forvaltet av Siva

Forvaltningen av inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet overføres fra Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026. Retningslinjene for programmene, gjengitt under, følger med programmene over til Innovasjon Norge.

Næringshageprogrammet

Næringshageprogrammet er et distriktspolitisk og næringsnøytralt virkemiddel som skal gi økt verdiskaping, gjennom utvikling av små og mellomstore bedrifter.

Aktiviteten i Næringshageprogrammet skal foregå i områder med svak eller ensidig næringsstruktur, fortrinnsvis innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte, og styrke de regionale og nasjonale økosystemene for innovasjon.

Næringshageprogrammet har to målgrupper:

- 1) Innovasjonsselskaper med relevant kompetanse og som har en sentral rolle i det regionale økosystemet
- 2) Små og mellomstore bedrifter og nyetableringer, primært i distriktene, med evne og vilje til omstilling og vekst

Følgende kriterier og indikatorer gjelder for programoperatører:

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ Utviklingen i verdiskaping, omsetning og sysselsetting for bedriftene som mottar tjenester fra operatørene

Tildelingskriterier for opptak av operatører i programmet:

- ✓ innovasjonsselskapet må være et aksjeselskap med privat aksjemajoritet
- ✓ Innovasjonsselskapet skal ikke betale ut utbytte
- ✓ Innovasjonsselskapet må kunne dokumentere lokal forankring og engasjement – fra offentlige aktører og privat næringsliv
- ✓ Innovasjonsselskapet må ha tilstrekkelig og tilgjengelig kapasitet i form av ressurser og kompetanse
- ✓ Innovasjonsselskapet skal være en del av et etablert økosystem/nettverk

(regionalt, nasjonalt, og internasjonalt)

- ✓ Innovasjonsselskapet må ha et tilstrekkelig geografisk nedslagsfelt. Dette for å sikre kritisk masse av små og mellomstore bedrifter som ønsker å bruke Næringshageprogrammet som verktøy i utvikling og omstilling
- ✓ Innovasjonsselskapet skal ha koblinger opp mot relevante regionale, nasjonale og internasjonale virkemidler
- ✓ Innovasjonsselskapet skal ha kompetanse og fokus på bærekraft

Programmet inkluderer en differensiert tilskuddsmodell som prioriterer operatørene med god måloppnåelse. Innplassering i differensiert tilskuddsmodell baseres på følgende kriterier:

- ✓ Aktivitet (antall målbedrifter, dynamikk i målbedriftsporteføljen), bruk av innovasjonsstøtte (artikkel 28) og henvisning av målbedrifter til øvrige aktører i virkemiddelapparatet
- ✓ Kundetilfredshet og addisjonalitet
- ✓ Bærekraft
- ✓ Eksport og internasjonalisering
- ✓ Økonomisk vekst i målbedriftene

Innplassering første år i program baseres på søknad. Opptak underveis i programperioden og innplassering skjer gjennom forprosjekter.

Aktivitets- og bærekraftsindikatorer for operatørene:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Antall målbedrifter innenfor virkeområdet for distriktsrettet investeringsstøtte
- ✓ Andel målbedrifter som har hatt en økning i Sustainable Readiness Level³
- ✓ Andel målbedrifter som har et vesentlig positivt bidrag på minst ett av seks miljømål i taksonomien
- ✓ Andel målbedrifter med kvinnelig ledelse

Følgende kriterier gjelder for målbedrifter:

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ Vekst i omsetning, verdiskaping og sysselsetting

Tildelingskriterier:

- ✓ Små og mellomstore bedrifter, primært i distriktene
- ✓ Evne og vilje til omstilling og vekst
- ✓ I hvilken grad operatørenes tjenester kan utløse utvikling og vekst i bedriften

Inkubasjonsprogrammet

Målet med Inkubasjonsprogrammet er økt nasjonal verdiskaping gjennom å identifisere, kommersialisere og videreutvikle innovative ideer til nye vekstbedrifter, og utløse vekst i

³[Næringshage- og inkubasjonsprogrammet - Siva SF – Årsrapport 2024](#)

etablerte virksomheter. Inkubasjonsprogrammet er næringsnøytralt og nedslagsfeltet for programmet er hele landet.

Inkubasjonsprogrammet har to målgrupper:

- 1) Sterke innovasjonsmiljø som har en sentral rolle i det regionale økosystemet, bidrar aktivt i det nasjonale økosystemet og hvor inkubasjon er en vesentlig aktivitet.
- 2) Innovative ideer og bedrifter med internasjonalt eller nasjonalt vekstpotensial.

Følgende kriterier og indikatorer gjelder for programoperatører:

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ Utviklingen i verdiskaping og omsetning for bedriftene som mottar tjenester fra operatørene

Tildelingskriterier for opptak av operatører i programmet:

- ✓ innovasjonsselskapet må være organisert som aksjeselskap
- ✓ innovasjonsselskapet skal ikke betale ut utbytte
- ✓ innovasjonsselskapet må ha kjernekompetanse på forretningsutvikling
- ✓ innovasjonsselskapet jobber med bedrifter med høyt potensiale for skalering og internasjonalisering
- ✓ innovasjonsselskapet må ha bredt og relevant eierskap, privat/offentlig
- ✓ innovasjonsselskapet skal ha god regional forankring, og tydelige drivere
- ✓ innovasjonsselskapet skal ha en tydelig rolle i regionale og nasjonale økosystemer
- ✓ innovasjonsselskapet skal ha nasjonale og internasjonale partnerskap og nettverk
- ✓ innovasjonsselskapet skal ha kompetanse og fokus på bærekraft

Programmet inkluderer en differensiert tilskuddsmodell som prioriterer operatørene med god måloppnåelse. Innplassering i differensiert tilskuddsmodell baseres på følgende kriterier:

- ✓ Aktivitet (antall bedrifter i inkubasjon, dynamikk i bedriftsporteføljen), bruk av innovasjonsstøtte (artikkel 28) og henvisning av bedrifter til øvrige aktører i virkemiddelapparatet
- ✓ Kundetilfredshet og addisjonalitet
- ✓ Bærekraft
- ✓ Eksport og internasjonalisering
- ✓ Økonomisk vekst i bedriftene

Innplassering første år i program baseres på søknad. Opptak underveis i programperioden og innplassering skjer gjennom forprosjekter.

Aktivitets- og bærekraftsindikatorer:

- ✓ Sum bevilgede midler fra posten og andel administrasjons- og gjennomføringskostnader
- ✓ Andel bedrifter som har hatt en økning i SRL-skalaen (Sustainable Readiness Level)

- ✓ Andel bedrifter som har et vesentlig positivt bidrag på minst ett av seks miljømål i taksonomien
- ✓ Andel bedrifter med kvinnelig ledelse

Følgende kriterier gjelder for målbedrifter:

Kriterier for måloppnåelse:

- ✓ Vekst i omsetning og verdiskaping

Tildelingskriterier:

- ✓ Innovative ideer og bedrifter
- ✓ Potensiale for internasjonalisering og eksport
- ✓ I hvilken grad operatørenees tjenester kan utløse utvikling og vekst i bedriften

Utbetaling og forpliktelser

Frister for utbetaling av midler fra departementet og fylkeskommunene er gitt av oppdragsbrevet fra departementet til fylkeskommunene. Siva utbetaler midlene til næringshagene og inkubatorene i tråd med progresjonen i programmene, i samsvar med fylkeskommunenes vedtak og tildelinger.

Ved avvikling av programstøtte til en næringshage eller inkubator som følge av endringer i fylkeskommuners oppdrag til Siva, skal oppdragsgiveren dekke inntil et halvt års programtilskudd til næringshagen eller inkubatoren etter at inngått avtale med operatøren er sagt opp. Dersom næringshagen eller inkubatoren har ubrukt programtilskudd, vil dette komme til fradrag fra beløpet som skal utbetales.

Ved endringer eller konkurser for næringshager og inkubatorer vil Siva utarbeide oversikt over gjenstående forpliktelser, og eventuelle midler som skal tilbakeføres til fylkeskommunene. Siva har dialog med fylkeskommunene og departementet om risikofaktorer.

2.3 Særskilte oppdrag

I tillegg til de ordinære oppdragene om virkemidlene på post 61, kan fylkeskommunen også gi *særskilte oppdrag* til Innovasjon Norge og Siva, formulert slik i Prop. 1 S: *Fylkeskommunene har òg moglegheita til å gi oppdrag til Innovasjon Noreg og Siva for mobiliseringsarbeid.*

Særskilte regionale oppdrag til næringshageprogrammet og inkubasjonsprogrammet

Fylkeskommunene kan gi oppdrag om opptak av nye operatører, inkl. gjennomføring av forprosjekt for opptak, hvor nye operatører bør etableres og ev. endring i geografisk nedslagsfelt til eksisterende operatører.

Den enkelte fylkeskommune må selv avklare vederlag med Siva for særskilte oppdrag knyttet til programmene som forprosjekt, pilotprosjekt eller lignende. Eventuelle oppdrag og vederlag gis i oppdragsbrevet fra fylkeskommunen til Siva for 2026, og gjenstående saksbehandling og midler overføres til Innovasjon Norge 1. april.

Særskilte oppdrag til Innovasjon Norge:

Særskilte oppdrag omfatter aktiviteter knyttet til mobilisering for virkemidlene og formålet under post 61, hvor aktiviteten går på tvers av ordninger. Dette kan inkludere prosjekter, arrangementer, personellressurser, oppsøkende virksomhet, med mer. Særskilte oppdrag fullfinansieres av oppdragsgiver som administrasjons- og gjennomføringskostnader, og kan ikke brukes til kundemidler.

Fylkeskommunene kan gi Innovasjon Norge oppdrag om å delta i prosjekter, samhandling eller utvikling gjennom særskilte oppdrag dersom innsatsen til Innovasjon Norge er knyttet til post 61, og Innovasjon Norge ikke pålegges strategisk ansvar.

Fra og med 2025 fikk fylkeskommunene anledning til å benytte midler fra post 553.61 til regionale oppdrag til *Invest in Norway*. Eventuelle oppdrag gis som særskilte oppdrag til Innovasjon Norge, i tråd med malen for oppdragsbrev.

Innovasjon Norges deltakelse på regionale arrangementer kan gis som særskilte oppdrag over post 61, dersom deltakelsen er i tråd med formålet for posten. Fylkeskommunene angir deltakelse på arrangement i oppdragsbrevet til Innovasjon Norge (under punkt 3 i malen), med en liste over arrangement, hvilke konkrete oppgaver som tillegges Innovasjon Norge og anslag for finansiering av disse oppgavene.

Felles føringer for særskilte oppdrag:

Oppdragene må gis med forbehold om at virksomheten har personellressurser tilgjengelig, og virksomhetene kan avvise oppdrag de ikke har kapasitet til. Oppdragene må videre ta hensyn til virksomhetenes interne styringsrett, herunder organiseringsspørsmål. Særskilte oppdrag gis gjennom årlig oppdragsbrev eller som tilleggsbrev.

2.4 Tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier

Innovasjon Norge skal forvalte et felles tapsfond for distriktsrettede risikolån og garantier for alle årganger innenfor tilskuddsordningene. Innovasjon Norge er ansvarlig for å fylle opp tapsfondet med midler fra fylkeskommunene. Tapsfondet skal reflektere den reelle risikoen for utlånsporteføljen til støttemottakeren og de samlede tapene som kan oppstå, ved at det blir satt av midler til forventede fremtidige tap. Midler som blir avsatt til tapsfond skal normalt svare til vurdert risiko i hver enkelt låne- og garantiordning. Innovasjon Norge skal årlig vurdere størrelsen på tapsfondet mot vurdert risiko i låne- og garantiporteføljen. Dersom det er et negativt avvik på 5 prosent, skal fylkeskommunen og departementet varsles. Dersom det er et negativt avvik på over 10 prosent fra porteføljerisikoen skal tapsfondet etterfylles. Dette skal skje etter en fordelingsnøkkel der den delen fylkeskommunene har av risikolån og garantiporteføljen per 1. januar skal legges til grunn, uavhengig av hvor tapet har oppstått.

2.5 Begrensninger i hva det kan tildeles tilskudd til

Tilskuddet skal kun dekke kostnader som er nødvendige for å realisere tiltaket. Tilskuddet skal

ha effekt utover å opprettholde et tilbud.

Tilskuddet skal ikke brukes til:

- ✓ Renter og avdrag på lån, og refinansiering av gjennomførte prosjekter.
- ✓ Drift av eller investeringer i statlige, fylkeskommunale og kommunale lovpålagte oppgaver, utført av fylkeskommunen, kommunen eller andre.
- ✓ Å avsette midler i uspesifisert fond.
- ✓ Politikkkforberedende arbeid internt hos forvalter eller i regi av forvalter, herunder kjøp av tjenester i samband med utforming av nye tiltak og lovpålagte eller egeninitierte plan- og strategiprosesser.

Støtten som tildeles fra Innovasjon Norge skal normalt ikke utgjøre mer enn 50 prosent av prosjektkostnaden.

KAPITTEL 3. ØVRIG REGELVERK FOR ORDNINGENE

I henhold til Reglement for økonomistyring i staten §8, og Bestemmelser om økonomistyring i staten kapittel 6, skal departementet utarbeide regelverk for tilskuddsordningene på post 553.61. Regelverket følger overordnede føringer i §8 og bestemmelsenes kapittel 6, og omfatter alle virkemidlene angitt i kapittel 2. Mål og kriterier for ordningene er beskrevet i kapittel 2, sammen med regler for lån, tilskudd og oppdrag til mobilisering. Dette kapittelet fastlegger ordningenes regelverk for følgende områder:

- Programbeskrivelse
- Informasjon om ordningene
- Søknadsbehandling
- Utbetaling
- Oppfølging og kontroll

Som omtalt i kapittel 2 overføres forvaltningen av inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet fra Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026. Føringene i kapittel 3 gjelder Innovasjon Norge og Siva frem til 31. mars, og Innovasjon Norge fra 1. april.

3.1 Krav til programbeskrivelser

Programbeskrivelser skal inneholde:

- ✓ bakgrunn, faglig rasjonale (markeds- og/eller systemsvikt), regionalpolitisk begrunnelse og forventet effekt av tiltaket
- ✓ beskrivelser av overordnede mål, program-/prosjekt mål og resultatmål
- ✓ beskrivelser av målgruppe(r) for tiltaket
- ✓ beskrivelser av geografisk innretning og nedslagsfelt
- ✓ beskrivelser av tildelingskriterier med utregningsregler for tilskudd
- ✓ beskrivelser av kriterier for måloppnåelse
- ✓ beskrivelser av strategier og arbeidsmetoder for hvordan målene skal nås
- ✓ beskrivelse av nåsituasjon og de forventede regionale effektene av programmet/tiltaket, og dessuten kvantitative og/eller kvalitative resultatmål og resultatindikatorer
- ✓ beskrivelser av kritiske risiko- og suksessfaktorer
- ✓ presentasjon av samarbeidspartnere og beskrivelse av samarbeidsplaner

- ✓ tidsplaner for programmet, inkludert framdrift og viktige milepæler. Det skal inngå i programbeskrivelsen en plan for utfasing eller videreføring av program/tiltak hos nasjonale virkemiddelaktører.
- ✓ budsjett- og finansieringsplan fordelt på årlige budsjett for hele program-/prosjektperioden. Egenfinansieringen til støttemottakeren og kostnader til administrasjon/drift skal fremkomme. Dersom det dreier seg om tiltak av varig karakter, skal det stå en plan for når og hvordan en kan oppnå selvfinansiering
- ✓ opplegg for program/tiltaksstyring (programstyre, referansegruppe e.l.) og hvem som er ansvarlig for fremdrift og faglig innhold
- ✓ beskrivelser av oppfølgingsrutiner for å sikre god internkontroll hos tilskuddsforvalteren og kontroll av informasjon fra tilskuddsmottakeren
- ✓ rapporteringsrutiner og evalueringer (for flerårige tiltak/programmer)
- ✓ tilskuddsforvalter fastsetter eventuelle krav til egenfinansieringsandel og beløpsgrenser

3.2 Krav til informasjon om ordningene

For å sikre likebehandling skal virkemiddelaktørene utarbeide informasjonsmateriell om den enkelte ordning slik at alle potensielle søkere innenfor målgruppen kan nås.

Informasjonsmateriellet skal inneholde:

- ✓ Formålet med ordningen
- ✓ Målgruppe (krav som gjelder for å komme i betraktning som søker)
- ✓ Krav som gjelder for å kunne få innvilget søknaden (tildelingskriterier)
- ✓ Om eventuell maksimal støtte/støttesats
- ✓ Om hvilken form søknaden skal ha
- ✓ Om hvilke opplysninger søknaden må inneholde for at det i første fase skal kunne konstateres om søknaden faller inn under ordningen
- ✓ Vilkår overfor støttemottaker (inkl. informasjonsplikt i etterhånd)
- ✓ Om at det kan iverksettes tiltak for å kontrollere at tilskuddet brukes i samsvar med forutsetningen
- ✓ Søknadsfrist

Dersom potensielle søkere ikke er kjent med de gjeldende detaljerte regler for ordningen, må det gis informasjon om hvor reglene er å få.

3.3 Søknadsbehandling og utbetaling

Søknadsbehandlingen

- ✓ Søknadsbehandlingen må følge mål og regler fastsatt i stortingsvedtak, lov om Innovasjon Norge (herunder habilitetsregler), krav til god forvaltningsskikk og etisk atferd. Det skal legges vekt på å unngå forskjellsbehandling av likeartede søknader. Det må vises ekstra påpasselighet når det forventes at antall søknader vil overstige rammen for den enkelte ordningen.
- ✓ Innvilgede søknader skal bekreftes med tilsagnsbrev og standardvilkår som skal inneholde blant annet beskrivelse av formål og hva slags tiltak midlene kan benyttes til, beløp med ev. opplysning om statsstøtte, utbetalingsordning, alle vilkårene knyttet til innvilget søknad, særskilte krav til rapportering utover standardvilkår og kontrolltiltak og reaksjoner ved brudd på betingelser og vilkår. Det skal innhentes skriftlig aksept av

vilkår fra mottaker innen en gitt tidsfrist. Tilsagnet faller bort dersom mottaker ikke aksepterer vilkår innen fristen. Tilsagnsbrev og garantierklæringer skal signeres på vegne av henholdsvis Innovasjon Norge og Siva.

- ✓ Søknader som ikke innvilges, skal avslås skriftlig.
- ✓ Mottaker skal oppbevare regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregning av støttebeløp

Utbetalingsregimet

- ✓ Inntil 30 prosent av tilskuddet kan utbetales forskuddsvis (inntil 50 prosent av etablerertilskudd), når nødvendig dokumentasjon er underskrevet, særvilkår er dokumentert oppfylt og prosjektet er klart for igangsetting. Når det kan dokumenteres at minst 50 prosent av de totale projektkostnader er påløpt, kan ytterligere inntil 50 prosent av tilskuddet utbetales (inntil 30 prosent av etablerertilskudd). Av samlet tilskudd skal minimum 20 prosent holdes tilbake inntil prosjektet er avsluttet og sluttrapport med revisorbekreftet regnskap foreligger. Dersom tilskuddsmottaker ikke er revisjonspliktig, kan regnskapet bekreftes av autorisert regnskapsfører. Dersom det er formålstjenlig, kan Innovasjon Norge selv foreta revisjon av projektkostnader.
- ✓ Utbetaling av lån kan tidligst skje når støttemottaker har påtatt seg debitoransvaret, de aktuelle sikkerheter er etablert og alle særvilkår knyttet til vedtaket er oppfylt.

3.4 oppfølging og kontroll

Oppfølgings- og kontrolltiltak skal normalt baseres på mottatt innrapportering fra tilsagnsmottaker. Gjennomgang og vurdering av innrapporteringen skal dokumenteres skriftlig.

Ut fra gjennomgangen av mottatt innrapportering skal virkemiddelaktørene vurdere om det er behov for ytterligere oppfølgings- eller kontrolltiltak, spesielt dersom gjennomgangen avdekker muligheter for uregelmessigheter. Dette kan eksempelvis omfatte stikkprøvekontroll for prøving av data som ligger til grunn for utarbeidelse av innrapportert informasjon, nærmere regnungsgjennomgang eller annen kontroll med at midlene har blitt benyttet som forutsatt, jf. Bevilgningsreglementets § 10.

I tillegg gjelder følgende:

- ✓ Opplysninger om kontrolltiltak som kan bli iverksatt for å sikre at bruken av midlene skjer i samsvar med forutsetningene for tildelingen, jf. Bevilgningsreglementets § 10
- ✓ Virkemiddelaktørene skal følge opp overfor tilskuddsmottaker dersom innrapportert informasjon er ufullstendig eller ikke er oversendt til rett tid.
- ✓ Dersom søker ikke kan dokumentere samtlige av de krav som er satt i tilsagnsbrevet innen utgangen av det tredje kalenderåret etter at tilsagnet ble gitt, vil tilsagnet automatisk falle bort.
- ✓ Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger eller tilskudd ikke benyttes i samsvar med fastsatte betingelser for tildelingen, kan støtte utbetalt i forbindelse med tilsagnet kreves helt eller delvis tilbakebetalt.
- ✓ Eventuelt for mye utbetalt tilskudd eller lån eller utbetalt på grunn av uberettiget tilsagn kan kreves tilbakebetalt.

Intern kontroll hos virkemiddelaktørene

Virkemiddelaktørene skal ha systemer og rutiner som viser hvordan tilskudds-, låne- og garantirammer er utnyttet og at de ikke overskrides. Det skal foreligge løpende oppdaterte rapporter om status for de enkelte ordningene. For garantier gjelder dette både tilsagn og foreldede garantiansvar for utstedte garantierklæringer inklusiv, endringer i form av nedtrapping eller bortfall.

Virkemiddelaktørenes rapportering til fylkeskommunene og departementet

Innovasjon Norge og Siva skal rapportere til alle oppdragsgivere i henhold til kriteriene for måloppnåelse og aktivitetsindikatorne for den enkelte ordning. Mål og indikatorer for ordningene er gjengitt i kapittel 2.

Innovasjon Norge og Siva skal følge krav til rapportering fastsatt i fylkeskommunenes årlige oppdragsbrev, Prop. 1 S og felles rapporteringskalender i oppdragsbrevet fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Departementet skal foreta hensiktsmessige kontroller av kvaliteten på informasjonen i årsrapportene fra Innovasjon Norge og Siva. Departementet kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Innovasjon Norge skal registrere bedriftsrettet støtte i Brønnøysundregistrenes nasjonale register for offentlig støtte etter gjeldende regler.

Evalueringer

Innovasjon Norge og Siva skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om tilskuddsordningene er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål. Mål og indikatorer for ordningene er gjengitt i kapittel 2.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte tilskuddsordning. I denne sammenheng skal den administrative og økonomiske risikoen knyttet til ordningen samt kvalitet og omfang på rapporteringen vektlegges. Evalueringer må vurderes i sammenheng med kravene som stilles til rapporteringer.

Ressursene som benyttes på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av den informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Kudos via Altinn.

KAPITTEL 4 NÆRMERE OM ROLLER OG ANSVAR

I dette kapittelet følger nærmere beskrivelser av roller og ansvar for fylkeskommunene, virkemiddelaktørene og departementet for midler og virkemidler over post 553.61, jf. føringer i Prop. 1 S.

Som omtalt i kapittel 2 overføres forvaltningen av inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet fra Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026. Føringerne i kapittel 4

gjelder Innovasjon Norge og Siva frem til 31. mars, og Innovasjon Norge fra 1. april.

4.1 Fylkeskommunene

Med bevilgningen over post 553.61 har fylkeskommunene ansvar for å utforme, prioritere og finansiere oppdrag til Innovasjon Norge og Siva innenfor ordningene på post 553.61 (angitt i kapittel 2). Oppdragene fra fylkeskommunene skal være forankret i regionale mål og planer, utformet i partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører. Fylkeskommunene kan ikke utforme oppdrag til andre virkemiddelaktører enn Innovasjon Norge og Siva, selv forvalte midlene (utover 100.000 kroner til arbeid med oppdragsbrev og styringsdialog, jf. kap. 2 og 5.4) eller utforme egne ordninger med midler fra posten. Oppdragene skal være i tråd med gjeldende programbeskrivelser for ordningene som posten til enhver tid omfatter.

Fylkeskommunene har ansvar for styringsdialogen om post 553.61 med Innovasjon Norge og Siva. Dette inkluderer dialog om resultater, måloppnåelse og effektivitet innen den enkelte ordning. Styringssignaler fra fylkeskommunene gis alltid skriftlig. Endringer av ordningene på posten og utvikling av nye ordninger skal skje i dialog mellom fylkeskommunene, departementet, Innovasjon Norge og Siva, og godkjennes av departementet.

4.2 Innovasjon Norge og Siva

Innovasjon Norge og Siva skal forvalte midlene på oppdrag fra fylkeskommunene og i tråd med gjeldende programbeskrivelser. Innovasjon Norge og Siva skal forvalte midlene i henhold til økonomiregelverket, statsstøtteregelverket og de vilkår som framgår av kapittel 2 og 3.

Innovasjon Norge og Siva skal ved behov, basert på kunnskapsgrunnlag og i dialog med fylkeskommunene, foreslå endringer i ordningene under posten. Endringer i programbeskrivelser/programplaner underveis i programperioden skal skje i dialog med fylkeskommunene og godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge og Siva skal utarbeide programbeskrivelser for eventuelle nye ordninger som skal omfattes av posten, i dialog med fylkeskommunene. Programbeskrivelser utformes i tråd med kapittel 2 og 3, og godkjennes av departementet.

Innovasjon Norge og Siva skal rapportere om resultater og måloppnåelse for den enkelte ordning, og rapportere fylkesvis etter krav gitt i fylkeskommunenes oppdragsbrev.

4.3 Kommunal- og distriktsdepartementet

Departementet fastsetter rammene for budsjett for post 553.61 på grunnlag av Stortingets årlige budsjettvedtak og gjeldende fordelingsmodell, og utbetaler midlene til hver fylkeskommune. Departementet fastsetter regelverk og vilkår som er nødvendig for å sikre at bevilgningene blir brukt i samsvar med Stortingets forutsetninger. Departementet sender årlig oppdragsbrev til fylkeskommunene, som viser økonomiske rammer og beskriver resultatmål og rapporteringskrav for posten. Styringssignaler fra departementet gis alltid skriftlig. Eventuelle tilleggsoppdrag i løpet av året som ikke nevnes i oppdragsbrevet, gis i form av supplerende oppdragsbrev.

Departementet eier ordningene. Dette innebærer at endringer i eksisterende ordninger og

programbeskrivelser til nye ordninger skal godkjennes av departementet.

Departementet har ansvar for notifikasjon av virkeområdet for investeringsstøtte og orientering til ESA om bruk av gruppeunntaksbestemmelser i alle ordninger.

Departementet har ansvar for å notifisere aktuelle ordninger på 13.50.

Departementet skal rapportere årlig til Stortinget om resultater og måloppnåelse for posten og de ulike ordningene.

KAPITTEL 5. ADMINISTRASJONS- OG GJENNOMFØRINGSKOSTNADER

5.1 Definisjoner

I administrasjons- og gjennomføringskostnader hos Innovasjon Norge og Siva knyttet til gjennomføring av oppdrag fra fylkeskommunene og departementet under post 61 inngår:

- a) Personalkostnader: lønnsutgifter, pensjon, sosiale kostnader og øvrige personalkostnader.
- b) Overhead: Indirekte kostnader knyttet til medarbeidere, som for eksempel IT, kontorkostnader og tilknyttede administrative tjenester.
- c) Andre driftskostnader som er knyttet til ordningen, som evalueringer, reisekostnader i henhold til statens reiseregulativ, trykksaker og kjøp av konsulenttjenester, skal rapporteres som prosjektkostnader og skal også dekkes innenfor rammene av ordningen.
- d) Utviklingsarbeid, kompetanseheving og nettverksaktiviteter som tilbys næringshagene og inkubatorene.

5.2 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Innovasjon Norge

Hver fylkeskommune har ansvaret for å dekke alle administrasjons- og gjennomføringskostnader for sitt oppdrag til Innovasjon Norge, i henhold til basiskostnadsmodellen. Basiskostnadsmodellen for Innovasjon Norge er beskrevet i Prop 1 S (2025-2026) for Nærings- og fiskeridepartementet, kapittel 2421 post 70. Kostnader som ikke inngår i basiskostnadene må i sin helhet dekkes av oppdragsgiver.

Innovasjon Norge sentralt beregner vederlag for administrasjons- og gjennomføringskostnader for hvert fylkesoppdrag basert på erfaringstall. Ved risiko for at faktiske administrasjons- og gjennomføringskostnader vil overstige beregnet ressursbruk, skal Innovasjon Norge varsle fylkeskommunene om dette. Eventuell overstigende ressursbruk til formålet skal avklares med fylkeskommunen og finansieres fra neste års ramme. Dersom Innovasjon Norge har ubrukte midler til administrasjon og gjennomføring ved årets slutt, overføres dette til neste års oppdrag.

Etter overføringen av næringshage- og inkubasjonsprogrammet 1. april 2026, dekkes

administrasjon og gjennomføring av disse programmene over fylkeskommunenes rammer til Innovasjon Norge, i tråd med basiskostnadsmodellen. Innovasjon Norge vil regne ut anslag for fylkesfordelingen av disse kostnadene for 2026, og fylkeskommunene tildeler disse midlene i oppdragsbrevet til Innovasjon Norge.

Innovasjon Norge skal rapportere årlig til fylkeskommunene på hvor stor del av bevilgningen som er brukt til å dekke administrasjons- og gjennomføringskostnader i det enkelte fylke. Dersom rådgivingstjenester og tilretteleggingsarbeid går inn i administrasjons- og gjennomføringskostnadene, skal dette redegjøres for i rapporteringen. Særskilte oppdrag, gitt under føringene i kapittel 2.3 i disse retningslinjene, er administrasjons- og gjennomføringskostnader og rapporteres som en egen kategori.

For fylkeskommunenes eventuelle oppdrag til virkemidlene under post 553.61 med andre finansieringskilder enn departementets bevilgning over post 553.61 avtaler fylkeskommunene og Innovasjon Norge beregning og rapportering av kostnader.

5.3 Administrasjons- og gjennomføringskostnader i Siva

Som omtalt i kapittel 2 overføres forvaltningen av inkubasjonsprogrammet og næringshageprogrammet fra Siva til Innovasjon Norge 1. april 2026. Administrasjons- og gjennomføringskostnader for 1. januar til 31. mars overføres fra departementet til Siva. Etter overføringen av programmene dekkes administrasjons- og gjennomføringskostnader innen rammen av oppdragene fra fylkeskommunene til Innovasjon Norge, i henhold til basiskostnadsmodellen.

5.4 Administrasjonskostnader i fylkeskommunene

Hver fylkeskommune gis anledning til å benytte inntil 100 000 kroner fra posten for å dekke administrasjonskostnader knyttet til oppdragsgiveransvaret for ordningene under posten.

KAPITTEL 6. OFFENTLIG STØTTE

Offentlig støtte etter EØS-avtalen

All støtte skal gis innenfor rammen av statsstøttoreglene i EØS-avtalen, og i tråd med lov om nasjonale saksbehandlingsregler i saker om offentlig støtte (støtteprosessloven).

Det forutsettes at Innovasjon Norge og Siva har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere enhver tildeling ut fra de til enhver tid gjeldende notifikasjoner og innmeldinger til EFTAs overvåkinsorgan (ESA) som foreligger. I tillegg kan det gis bagatellmessig støtte.

Dersom Innovasjon Norge eller Siva ønsker å tildele støtte til enkeltbedrifter utover grensene for individuelle tildelinger under en ordning, er de selv ansvarlige for å notifisere. Departementet skal holdes orientert om eventuelle individuelle notifikasjoner.

Virkeområdet for distriktpolitisk investeringsstøtte

Virkeområdet for distriktpolitisk investeringsstøtte er fastsatt av departementet og godkjent av ESA i samsvar med EU sine retningslinjer om regionalstøtte. I kommunene omfattet av området kan det gis økonomisk støtte til virksomheter med bakgrunn i distriktpolitiske hensyn.

Offentlig støtte i næringshage- og inkubasjonsprogrammet:

Støtten som tildeles til næringshageselskapene er todelt:

- i) 75 pst. av tilskuddet gis som *innovasjonsstøtte til små og mellomstore bedrifter* (artikkel 28 i EUs gruppeunntaksforordning) som bidrar til rabatterte innovasjonstjenester til små og mellomstore bedrifter som er tatt opp som målbedrifter i næringshageprogrammet
- ii) 25 pst. av tilskuddet gis til næringshagene utenom statsstøtteregelverket. Dette skal dekke kostnader knyttet til administrasjon og gjennomføring av næringshageprogrammet. I dette inngår for eksempel innlemmelse av deltakere i programmet, rapporteringsforpliktelser, prosjektledelse, profilering og markedsføring av næringshagen, organisering av opplæring mv.

Støtten som tildeles til inkubatorene er todelt:

- i) 80 pst. av tilskuddet gis som *innovasjonsstøtte til små og mellomstore bedrifter* (artikkel 28 i EUs gruppeunntaksforordning) som bidrar til rabatterte innovasjonstjenester til små og mellomstore bedrifter som er tatt opp i inkubasjonsprogrammet.
- ii) 20 pst. av tilskuddet gis til inkubatorene utenom statsstøtteregelverket. Dette skal dekke kostnader knyttet til administrasjon og gjennomføring av inkubasjonsprogrammet. I dette inngår for eksempel innlemmelse av deltakere i programmet, rapporteringsforpliktelser, prosjektledelse, profilering og markedsføring, organisering av opplæring mv.